

Politička zrelost ili nezrelost

Ljiljana Matković-Vlašić

Da živim u nekoj drugoj zemlji, možda me politika ne bi toliko zanimala. Politika nije omiljena tema među građanima uredenih europskih zemalja. Većina njihovih građana čak ni ne zna kako se pojedini političari zovu. U medijima se oni rijetko pojavljuju, ali rade svoj posao, a to je najvažnije. No u Hrvatskoj je politika nakon Domovinskog rata glavna tema. Zašto? Možda zato što uvođenje takozvane demokracije nije jednostavno. Kažem »takozvane«, jer prava demokracija zahtijeva poštenje, ne samo političara nego i svakog čovjeka. A mi se u našem društvu najviše spotičemo upravo o poštenje.

U nekom neuređenom stanu, primjerice, nikada neće nastati red, ako se svi ukućani budu natezali oko toga gdje treba stajati neki stol ili neki ormar. I kad se jednom uspije staviti sve na svoje mjesto, opet će se naći nezadovoljni pojedinci kojima to mjesto neće biti dobro. Upravo je tako i s ljudskim društvom. Svaki narod ima svoj mentalitet, svoju tradiciju, svoju povijest, svoje običaje... i to bi trebalo poštivati. Pod krinkom uvođenja demokracije proliveno je mnogo krvi, ali ne bih sada o tome.

Meni je predizborno vrijeme na poseban način zanimljivo, bez obzira na to je li riječ o predsjedničkim ili parlamentarnim izborima. Vrlo mi je zabavno slušati zašto se netko uputio u politiku, što misli o našoj stvarnosti, o premijeru, o predsjedniku, o pojedinim ministrima... Političke analize, koje provode posebni stručnjaci, manje-više razotkrivaju motive pojedinaca koji su odlučili stupiti na političku scenu.

I ja sam jednom bila puna političkih zamisli i čak sam se priključila, sjećam se, Alijansi za treću Hrvatsku. Nije mi bilo teško odlaziti na političke sastanke, divila sam se predsjedniku akademiku Ivanu Supeku, njegovoj mudrosti i poštenju. Držala sam da i sama mogu dati neki doprinos u političkoj borbi. Nisam stremila ni prema kakvim položajima, najmanje prema Saboru, ali bilo mi je drago što mogu biti uz važne ljude, slušati njihove pametne prijedloge, kazati ponekad i svoju vlastitu misao. Uglavnom, vjerovala sam u snagu svojeg kršćanskog opredjeljenja. Čak sam pisala i govorila o političkoj angažiranosti kršćana koji više ne bi smjeli živjeti u »getu«, nego bi morali svoje vrijednosti unositi u društvo vlastitim angažmanom. Sve bih to znala potkrijepiti dokumentima Drugoga vatikanskog koncila.

Nade u pobjedu Alijanse za treću Hrvatsku brzo su se izjalovile, pa sam se pretvorila u običnog promatrača političkih zbivanja. No shvatila sam da se i bez članstva u nekoj stranci može činiti dobro svojem narodu i državi tako da što kvalitetnije radimo svoj posao, bez obzira na to je li to čišćenje ulica, sadnja povrća, učenje djece, liječenje ljudi, pisanje knjiga, slikanje... da ne nabrajam dalje. Čak mi se sada, nakon svih svojih iskustava, čini lošim napustiti posao u kojem smo bili uspješni, pa ulaziti u političku arenu u kojoj će nam razne zapreke i brojni protivnici oduzimati dragocjenu energiju. Držim pogrešnim što je, primjerice, priličan broj liječnika napustio svoje zanimanje u kojem su bili vrlo dobri i cijenjeni da bi u politici najčešće izazvali podsmijeh, ne ostavljajući za sobom dublji trag. A riječ je o vrlo pametnim, pa i dobrim ljudima. Nisu bili uspješni političari kao što su bili uspješni liječnici. Što to znači? Odgovor je jednostavan. Politika nije isto što i medicina. Jednako tako politika nije isto što i filozofija ili znanstveni rad. Neki filozofi mogu izvrsno analizirati političku stvarnost, ali politika nije samo analiza. Možda se pravnici i ekonomisti najviše mogu približiti politici, jer njihova zanimanja dotiču važne državne segmente, ali i oni često propaše ulazeći u politiku. Pa, napokon, kakav bi čovjek morao biti pa da bude uspješan političar? Zar više od stotinu političkih stranaka u Hrvatskoj ne jamče da će se takav čovjek ili, bolje reći, takvi ljudi naći? Nažalost, ne jamče. Upravo te brojne stranke pokazuju političku nezrelost. Zar se neka mala stranka, pa i u koaliciji s drugim malim strankama, može nametnuti na političkoj sceni? Sumnjam. Male stranke više govore o taštini pojedinaca da istaknu sebe u funkciji predsjednika nego što su kadre mijenjati lošu ili bilo kakvu stvarnost. U politici valja prije svega biti pragmatičan. Što to znači? Jednostavno manje govoriti, a više osluškiivati i činiti. Gledati ne samo na danas i sutra, nego predviđati budućnost, dakle imati viziju. Okružiti se boljima od sebe. Odlaziti među narod.

Razumljivo je da se u velikim strankama uvijek nađe negativaca. Oni sami po sebi ne znače da je dotična stranka negativna. Zar nije najmudrije pokušati djelovati iznutra, boriti se protiv negativaca u vlastitim redovima i tada uspješno činiti opće dobro?

Čini se da sam počela vjerovati samo u velike stranke. Da, jer držim da one mogu učiniti važne stvari i uspješnije raditi na općem dobru. U ovom slučaju kvantiteta može dati kvalitetu. A što je s ostalima? Oni bi se morali jednostavno priključiti i svojim dobrim zamislima djelovati iznutra. Ako zaista vrijede, bit će prepoznati i u velikoj stranci. Možda ne odmah, ali zasigurno tijekom vremena. Osim toga, trebalo bi biti moguće osnovati poneku frakciju kao korektiv unutar velikih stranaka. Konstruktivna kritika unutar stranke uvijek dobro dođe. Sadašnji velik broj stranaka (oko stodevedeset!), za koje se u javnosti jedva čulo ili su posve nepoznate, svjedoči o političkoj nezrelosti i neznanju. One nisu samo financijsko opterećenje nego djeluju i zbunjujuće na izborima, a izazivaju raspršenost glasova koji su na kraju izgubljeni za one kojima su namijenjeni.

Nameće se pitanje po čemu se prepoznaje uspješan političar. Često se naglašava govornička sposobnost. Istina je da upravo to najviše privlači ljude. No ne

živi se od riječi. Upravo su vrlo vješti govornici na kraju najviše razočarali. Pokušajmo nabrojiti vrline koje bi trebao imati političar: poštenje, inteligenciju, opće znanje, dobro pamćenje, pristojno ponašanje... No, nažalost, sve to nije dostatno. Uza sve to nužan je i talent, kao i za pravu umjetnost. Zašto uz umjetnost ovdje stoji atribut prava? Zato što se danas proglašavaju umjetnicima i oni koji to samo žele. Nije dovoljno željeti. Treba to i biti. Isto tako nije dovoljno željeti biti političar. Treba imati za to i talent. Mnogima se, nažalost, ta želja ispunila unatoč nedostatku talenta. Stvarnost našega planeta to samo potvrđuje. Krvavo dvadeseto stoljeće pokazalo je nedostatak pravih političara. Umjesto da su spriječili međunarodne sukobe, oni su ih izazvali. Pa i danas zapravo političari izazivaju sukobe. No, osim što izazivaju ratove, oni također rade na miru i upravljanju državama. Tada se ovo drugo naveliko ističe, pa se zaboravlja ono prvo. Dakle nakon vrlo štetnih rade i vrlo korisne poslove. Što iz toga možemo zaključiti?

Nije lako dobro upravljati obitelji, a kamoli državom koja se može uspoređivati s obitelji. Glavna osoba u upravljanju državom naziva se premijerom ili predsjednikom. Tu osobu usporedila bih s dirigentom golemog orkestra. Ministri su u tom orkestru oni koji sviraju na nekom instrumentu: violini, bubnju, čelu, glasoviru... Dirigent usklađuje njihovu svirku. Ali to ne znači da on umije dobro svirati, primjerice, violinu ili glasovir... Da bi koncert bio ugodan za slušatelje, važna je akustika dotičnog prostora, udobnost sjedala na kojima se sjedi, a to ne ovisi o dirigentu i sviračima. Na političke uspjehe ili neuspjehe neke zemlje isto tako utječu i vanjske okolnosti, ponašanje susjednih zemalja, opća svjetska politička klima. Ratovi koji se vode na Bliskom istoku ili negdje drugdje utječu na standard svakog stanovnika Zemlje. Političari, koji su talentirani za svoj posao, umiju sagledavati sve faktore. Pandemija koronavirusa pokazala je da je zapravo cijeli svijet umrežen i da je nemoguće dobro voditi samo svoju partikularnu politiku. Činjenica je da ovisimo jedni o drugima, ali i da je prevažno imati svojeg dobrog »dirigenta«.

Programi svih stranaka su slični kao jednojajčani blizanci. No javlja se bijes ako je netko prisvojio nečiju dobru zamisao. Svatko dobro čuva svoja dobra rješenja, umjesto da se raduje ako su takva rješenja i drugi prisvojili. Iskrenim ljubiteljima općeg dobra ne bi trebalo biti žao ako su i drugi usvojili njihove ideje koje služe općem dobru. U svakom poslu ljudi uče jedni od drugih. Zašto i u politici ne bi bilo tako? Velika se nada polaže u mlade, ali pitanje je kako se može bez iskustva obavljati državničke poslove? Nije lako bez iskustva ni pomesti ulicu, a netko bi htio upravljati kompliciranim sustavima, a da nikada prije nije zavirio u njih.

Uspoređivanje pojedinih država na temelju statističkih podataka zapravo je smicalica na koju je lako nasjesti. Primjerice, sada se Rumunjska spominje kao neka nerazvijena zemlja koja nas Hrvate treba posramiti jer je postala bolja od nas. A zašto ona ne bi bila bolja od nas? Ona obiluje prirodnim bogatstvima i ljepotama kao rijetko koja zemlja. Imala je tešku diktaturu, ali nije imala dugo-

ve. Ušla je u Europsku uniju mnogo prije nas i dobila pomoć, a nije imala ratno razaranja kao mi. Njih ima nešto više od 22 milijuna, a nas jedva četiri. Veliki narodi lakše napreduju od malih. Primjer je velika Kina. Osim toga, Rumunjska je geografski zaokružena, dok Hrvatska geografski djeluje očerupano, što stvara mnoge probleme. Statistike donose brojeve, ali ne i uzroke tih brojeva.

Neke su nas greške skupo stajale, ali vjerujem, i naučile pameti. Primjećujem da se najviše bune oni koji zapravo vrlo dobro žive. Nisu ni svjesni kakav im je standard. Pa i Njemačka ima danas velik broj izrazito siromašnih ljudi. Ni Amerika se ne može više pohvaliti visokim standardom života svih svojih građana. Besmisleni ratovi, pohlepa pojedinaca i netaleantirani svjetski političari (uz malen broj iznimaka) doveli su planet Zemlju na rub propasti. Ekonomski stručnjaci naglašavaju da vlada kapital, a ne politika koja je samo sluškinja kapitala. Očito imaju pravo. Moralne su vrijednosti slomljene. Korupcija uništava sve zemlje svijeta. Rumunjski dokumentarni film *Collective* režisera Alexandera Nanaua prikazuje smrtonosne posljedice korupcije u Bukureštu. Prihvaćen je u cijelome svijetu kao najbolji dokumentarac, očito zato što su svi prepoznali svoj vlastiti problem. No hoće li se konačno naći uspješni načini da se korupcija spriječi, jer godinama se samo ponavlja da je ona veliko zlo? Jednostavno rečeno, prevažna je kontrola svakoga posla. Ne bi smjelo biti nijednog položaja, nijedne funkcije bez stroge kontrole. Nažalost, često se pokazalo da su i kontrolori korumpirani. Što učiniti? Uvesti najstrože kažnjavanje. Žao mi je što koristim riječ kažnjavanje. Zar nema drugih načina? Ima, ali zahtijevaju strpljivost i vrijeme. Stavila bih na prvo mjesto odgoj od malih nogu.

Za novac je uvijek bolje da je u bankama nego u ljudskim glavama.

Na kraju, prisiljeni smo posegnuti za vrijednostima koje smo omalovažavali, za moralom koji smo ismijavali. Ako nas svjetska katastrofa u obliku pandemije nije osvijestila i naučila da novac ne možemo jesti, da su ratovi zbog energenata ili bilo čega drugoga najveća besmislica, da moramo konačno prestati s uništavanjem planeta Zemlje, onda možemo napisati kolektivnu oporuku koju nitko neće pročitati. Tko bi je pročitao kada nikoga neće biti?

Nalazimo se kao ljudska zajednica na rubu ponora. To je svakome jasno, ali prije no što se strovalimo u provaliju, potražimo ipak neki spas, jer vrijedi živjeti. To kažem ja kojoj biološki ne preostaje mnogo vremena. Usuđujem se još nabrojiti ponešto što držim spasonosnim premda zvuči staromodno: suradnja svih država svijeta (da, svih država, a ne samo nekih, jer svi smo zapravo saveznici), nikakvi blokovi, nikakve polarizacije, otvorenost, a ne zatvorenost, miroljubivost, a ne ratobornost... Dolje oružje, jednom zauvijek! Umjesto napretka u ekonomskom rastu, koji često više šteti planetu Zemlji nego što usrećuje ljude, napredak u razumijevanju, sućuti i poštivanju svakog naroda i velikog i malog.

Oni za koje svijet počinje i završava na njihovu kućnom pragu, ne mogu mijenjati svijet nabolje, a danas, kao zapravo i uvijek, nije riječ samo o vlastitom domu nego o cijelome svijetu.